

صالی — ۱۵ مارت ۱۹۲۷

جلد : ۷

دردنجی سنه — نومرو ۸۲

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام

پوردی یاننده کی بناده

خصوصی دائره

صاحب و مدیری

محمد مسیح

مجله علمی

آبونه شرائطی : سنه لکی ۲۵۰ ،

آتی آتی ۱۲۵ ؛ فوق العاده

نسخه لری ایچون ۵۰۰ و ۳۰۰

غروشدر .

مجموعه من هیئت نتیجه طبیعی تنسیب

ایدله یین اثرلر اعاده ایدلمز .

هر آبلک برنجی و اوده بشنجی کونلری هیفایر علمی ، ادبی ، اقتصادی ، فنی رسمی مجموعه در .

په ملي عرفانه د اړ

برصورتده حلقه کيږي. زدن اول بزدن اولکي انسانانک ، خصوصيه کنديز مه منسوب اولانارک نه لر دوشونش ، بوسهلني نه درجه ونه صورتله حل اتمش اولدقلرني تحقيق وتبين اتمک عالمي اولدلقني قادر اخلاقي برلوم عد اولونمق ايجاب اخزمي ؟

بوفکري برقات دها تقويه ايجون شخصي برخاطره مي نقل ايده يم : بوندن برقاچ سټه اول تصادف ني يايزيد ميداني قاروشينده کي قهوه لردن برنده اختيار بر تاتار خوجا ايله طائيشيدردی . بو جوق اخيق فکري وصاعلام دوشونشلو ذاتله اجتماعي احوالمره د اړ بحثه کيږي شدم . بکا شوشوزلري سوله دي : « اومت ، حقکيز وار ، بز سازيقلی خوجالر ماضيده کي رولمزي حقبيله ايفا ايده مدهک ، زمان بو رولي بزم المزدن الدی وسرلره وردی ؛ پک اعلا ، فقطسز بوني حقبيله ايفا ايده بيلوريسکيز ؟ . . . بز زمانلر جمعيتي اجني متخصصلره مراجعت ايجهدن اداره ايده بيلورديق . ووتون اداره شعباننده رئيسلرمز ، مامورلرمز هپ کنديمز دندی . اولک ايجون قرون وسطالک تام معناسيله مدني بردولتي ايدک ؟ حالوک ه شجدي معارف و عدليدهن طوتو- کزده اداره وصنايلک هر ساحه منده متخصصلره محتاج بولونو بورز . بو احتياجن قورتولو نجهيه قادر سز بکيلر اسکيلرک بريته کچش عد اولونه مازسکيز ؛ اسکيلرينجه ده دولتي بو ورطه لره سور وکلين بيسرلري دکيل ، زمانلرنده ملتي عرفان ومدنيته ساحه منده شرفله ياشانان رجالي مراد ايديورم . (اسکي) دارالفنون بناسنک قارشينده بر حسن پاشا مدرسه سي وسيلي وارد . بولک مزين جهه منده سزک ايجون غايت قيمتلي بر « حديث شريف » وار . عجبا کنجتلک بر دقع اولسون بو حديتي کورمش ، آکلامش ، تقدير اتمش و موجيجه عمل

بوندن اولکي مقالهمزده « ملت » مفهومني کښ معناسيله « خاق » ک شخصاسز قسمته تخصيص ايتسدهک . حالوک ه تخصصلاري اسکي عرفان اساسلريته مستند اولدلقني ايجون غير عصري ذهنيته قلمش اولان برقم منورلر . يعني اسکي مدرسه ليلر ومکتبليلر - واردد که بونلرده محصله لره خاص بزم موجوديت اولماري اعتباريله « ملي » نقطه نظرلردن مطالعويه آلتق اقتضا ايدر . بو جهت قبول ايدلنجه اسلام مدنيت و عرفانک تورکلر ايجنده وجوده کيتيديکي بونون فکري ومعنوي محصوللر تدقيقمز ساحه منده داخل اولور . بو صورتله اسلام عالم ، فيلوسوف وصنمکارلري ، فقيه وسياسيلري ، خلاصه منسوب اولدقلري جمعيتلر ايجنده بو کوله من اولان هر نوع « رجال » ايجنده تورک اولانلرينک فکر و حيات فلسفه لرينک آراشد بريلي ضروري اولور . بوسايه ده تورک مفکره منک بشري ذهنت و معنوشده کي موقعي تعيين واتصرخ ايدلش بولونور . ملا جهان فلسفه منده اسمي آز جوق معروف اولان « فاري » دن سوکرا ، ابن سيناک معاصرلردن اولان - قوتادغوبيلک مؤلفي - برسف خاص ماصبک ائرنده « جرخ » مفهومي حقدودي رايي کيدک اوزمانه قادر اوروپاچه ابی آکلا شيلماش اولان « افلاک » نظريه سنک توضيحه يارديم ايتديکي سوله يور . شو حالده يالکينز فلسفه دکيل ، علمک هر ساحه منده دارالفنون معلم و معلملرينه دوشن وظيفه اشتغال ايتديکاري موضوعک يالکينز عمومي بشره دکيل ، دهازياده ملي نقطه نظرلردن تدقيقدور ، في الحقيقه تورک ملي دارالفنونک وظيفه سي تورکلرک بشري عرفانده کي موقعلريني ميدانه جقارمق ، وبوندن سوکرا غني مساعيده دوام ايده رک دهايو ککلر ميتشکه چاليشمه دکاميدر . . . بولک ايجون هر هائيکي بر مسئله ک قطعي

ايمکي دوشونشميدر ؟ . . . حديث شودر : **مراء المؤمنونه حسنًا فهو عند الله حسن** يعني « مؤمنانک خوش کورديکي شئي الله ده خوش کورور . » مطلق صورتده مؤمن غايه يعني هر هائيکي برمعنويه « ايمان » ويا باشقا بر تعبيرله « ربطقاب » ايده بيان هر کس ، يعني عقل و وجدان صاحبي هر فرد ديمکدر . شو حالده « انسان صفتنه لايق کيمسه لره جائز و معروف کوره کي هر شي الله نظر دنده مقبولدر » ديمک اولور . هر کون کوز کز اوکنده سزه بودرجه تسامحکار (که شرعي تعبيرنجه « سمحاء » ، سزک تعبير کزجه « ليهال ») بر دستور عرض ايدن بودي ناصل اولور بکيمه منلک ايده بيلوريسکيز ؟ . . . ماضينک ايشه يازاماز بر ميراني عد ايديورسکيز ؟

ايکنجی بر مثال : صوک زمانلرده « اجتماعيات » ديه بر علم اورتابه چيتميدر . اله کين بعضي کتابلرده او قودينه کوره بوعلم دين ، اخلاق وسايره حقدوده کي بونون مصوص ومنقول شيلري بر طرفه بر اقوب يکيدن مثبت بر طرزه تدقيق ايده کج ، اوندن سوکرا بوکا مستند بر اخلاق ، فلسفه ويا دن مظلومه سي تاسيس ايده کيدر . بوعلمک نظر بنده هر شي اجتماعدر و بونون دين و اخلاق ديدکيز شيلر صرف جمعيتک سلامتته معطوف حرکت دستورلري اولقي اعتباريله برقيتي حازدر . حالوک ديسنک شريعت ديمک اولدلقني و « ظلمک کفر دن اشد بولونديني » قبول ايدن بر مذهب بو حقيقتي جوق دها اول تبيين اتمش ديمکدر . عجبا اجتماعيات علمک تاسيس ايده کي مستقبل اجتماعي سياست بزم عصرلردن بري قبول ايتديکيز عمدهلردن دها قوي اوله - بيايرمي ؟ . . . بو عمدهلر مؤمنانک آغزنده دعا اوله رق سوله نمکده در . في الحقيقه اسکي دين علماسي کنديلري حقدوه بودعاده لنديلري زمان شوشوزلري سويلردي : « باري ! . . . سن بزي علمای عالمين ، امرای عارلين ،

موشنی

(موشنی Montaigne)ی، زده نسانسک

بواک مستسا سیاسنی، بو کنیش، فقط داغیق دهانی تعریف اتمک نه کوچ! معافه، «دائما متوج، دائما متلون» اولان، جلی قوشی کی برزده قراقیلمايان، فکردن فکده قونان، اوچان، قاچان، عودت ایدن موشنی، سیاسک شو ایکی اساسلی خطوطی دائما محافظه ایدر: خودبین و سومی!

خودبین: زیرا، هر زمان کنديسی دوشونیور، زده هپ کنديستن، کندي حسارندن، کندي فکرنلندن بحث ایدوب دوریور. بونکه برابر، سومی: زیرا، کنديستن بحث ایدرکن کنديمن دن بحث ایتش اولیور، کندي سعادت دوشونیش اولیور. زده تمک ایستمه یورکه: «کوریور سکزی یا، ن بولهیم، سزده اوله؛ قردهش، قردهش کی یاشایالم و یاشامای برارجه اوکره نم.»

یاشامای اوکره تمک و اوکره تمک! اوچ جلدلک ارنده موشنیک استهداف ایتدیکی غایه بوندن عبارتدر. یاشامای اوکره تمک، انسانلر ایچون ازم. حیوانلر یاشامانی بیلیورلر، چونکه هر خصوصده طبیعی تعقیب ایدیورلر؛ انسانلر بیلیورلر، چونکه عقللریسه کووه نیورلر، هر شئی بیلیورلر ظن ایدیورلر. بیلمه مک، بیلمدیکمزی بیلمک، ایسته یاشامق صنعتک ایلک اساسی، سعادت جنتک حقیقی آناختاری.

سوقراط دیورمش که: «بیلمدکم برشی واردر، اوده هیچ برشی بیلمدیکمدر.» موشنی، بیلمیورم دییور، زیرا بیلمیورم دیمکه هیچ اولمازسه بیلمدیکنی تصدیق اتمش اوله جق؛ تام زری صفیله، «نه بیلم» دیمکی، یعنی شه سندن ده شبه اتمکی داها موافق بولیور.

اوافق فرقلره عینی معنای افاده ایدن «هیچ برشی بیلمیورم»، «بلکه...»،

«نه بیلم»؟ دستور ویا دستورلریسه هر متفکر، مزاجنه کوره، باشقا باشقا وظیفه لر کوردور مشدر. کیی اخلاق، کیی فلسفه یی، کیی علمی، کیی دینی اوکاستداد ایتدر مشدر. موشنی، اسکی بریونان فیلولوفک یایدینی کی داها پراتیق داورانه رق، بو پرنسپ اوزریسه سعادت، سعادتیزی قورمق ایسته مشدر.

«نه بیلم»؟، دستور یی موشنی، عجله برجا کمدن استخراج ایتش دکلد. بو، اوزون تجربه سنک، شاهی اولدینی سیاسی و دینی مجادله لرک، یاش اولدینی جدی تبعاک کنديسه الهام ایتدیکی بر حقیقتدر: کورمش که انسانلر هیچ برشی حقیقه عینی طرزده دوشونیور؛ کورمش که بربرمله بوغوشورکن اوله شلر ایچون بوغوشورلر که اولنده دائر حقیقی بیلمک امکانش. او حالده، مسعود اولق ایچون ایلک یا باجمه زشی بربرمه فارشی مسامحه کار اولمازدر. مسامحه کار اولماک الک بویوک سیری ده ری اولمقدر. انسانلری بری بوندن آیران مسئله لر ایچون، «نه بیلم» دیه بیلدکی، آرتق بربرمه فارشی، شو ویا بو قناعتدن دولای کین بسله ممز، بربرمزی اولدورمه ممز، ازعاج ایتمه ز ایچون اورناده سبب قلاز. ربیلکمز، زی، بربرمه مضر اولمقدن قورنار مقله قلمه جق، عینی زمانده زم طبیی برانسان اولمازیه یاریم ایده جکدر. بز، طاشیدیغمز طبیی انسان اوزریسه عصرلردن بری صنی بر انسان بینمش بولونیور. ربیلکمز سایه سنده، بوضعی انسانی آتمه موفق اوله بیله جکر. اووقت، زم ایچون براضطراب منعی اولمقدن باشقا بر فائده سی دو قونمايان احتراصاتره فارشی استقاملری قازامش اوله جغز، و اضطرابلر مزی حیوانلر ده اولدینی کی، اصغری یه ایتدیرمش اوله جغز.

ایکیده برده استراحت مزی خللدار ایدن اولوم قورقوسنی، یته بو واسطه ایه، روحزدن سیله بیله جکر. اولوم نه در؟

اغنیای تا کره، رفتقاری صابر به زمزه لرندن برید مشر ایدر! فی الحقیقه هر جمعیته دائما بر «عالم و منورلر»، برده «جاهل و غیر منورلر»، کذلک بر «زنکین و اداره ایدنلر» برده «فقیر و اداره اولونانلر» دن مرکب ایکیشر صنف بولونما سی مقدر دیکمیدر؟ شو حالده اگر دغاده سسویه ندکی کی عالمر عامل، آمرلر عادل، زنکینلر شاکر، فقیرلر صابر اولورسه اجتماعی نظام و موازنت کنديکندکندن تأسس ایتش اولمازی؟... و حقیقه بوتون زمان و مکانلر ده خلقت الک بویوک شکایتی عدالتلر دکیمیدر؟... بولشه ویکلک دینلن شی «فقرا کاسب» دعواسنک صولک شکندن باشقه برشیدر؟... خلاصه عدالتی توزیع ایده جک حاکم لرک عالم اولما لری و احقاق عالم و عادل اولانلرک آمر بولونما لری هر جمعی و زمان ایچون ایدی دستورلردر!... اجتماعات علمی بوندن باشقارلری می وضع ایده جکدر؟

تأار خواجهک سوزلردن صوکر اعلاوه ایده جک داها باشقه برشی بولامیورم. یالکیز تکرار صورویورم که، کنديزه الک یاقین اولق اعتبارله صرف عثمانی دوری کوز اوکته آیرسه حق عجبا صاری عبدالله افندی و بدرالدین سیامی، قینلی زاده علی افندی، طاشکوپرلی زاده، کاتب چلی، یایلی اسعد افندی، روسه لی اسماعیل حق افندی کی ذاتلر - غرب ملتلریک کندي متفکرلری ایچون یایقاری کی - فلسفه تاریخیجی کوزله تدقیق ایدله مزلری؟

لطوف غرلر فخلص

